

До Министерство за образование и наука
На Република Северна Македонија
Педагошка служба

Република Северна Македонија
Republika e Maqedonisë së Veriut
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
MINISTRIA E ARSIMIT DHE SHKENCES
Педагошка Служба - Shërbimi Pedagogjik
Скопје - Shkup

Примено: Pranuar:	04.05.2026		
Орг. Един. Njësia Org.	Број: Numër:	Прилог: Shtojcë:	Вредност: Vlerë:
16	456/8		

НАРАТИВЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА ОЦЕНКА НА РАКОПИСИ ЗА УЧЕБНИЦИ ПО ПРЕДМЕТОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА II (ВТОРА) ГОДИНА ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ од Роска Јовановиќ, член на рецензентската комисија

Според Методологијата за вреднување учебници, задачата на рецензентите е да го спроведат вреднувањето на учебниците според наведените индикатори колку се задоволени поставените стандарди, и укажат дали ги исполнува, или не ги исполнува критериумите. За некои подрачја, ако има просечна оценка има можност да се коригираат, односно авторите преземат мерки на подобрување, и ракописот биде одобрен. Како член од Комисијата за рецензирање на ракописите за ракописот по предметот Македонски јазик и литература за II година гимназиско образование, го поднесувам следниот

ИЗВЕШТАЈ

За оценка на наведениот ракопис се водев од постојната *Концепција за изработка на ракопис* (МОН, 2025), којашто подразбира почитување на конкретни индикатори во рамки на поставените стандарди.

Секое пишување е тешко, и секогаш има пропусти. Така што, според „грешките“ (според мене мали, средни или големи), еден ракопис може да се дополни, коригира и оди на печатење. Од добиените три ракописа, под шифри 013, 014 и 015, според забелешките (кои ја прават селекцијата) има ракописи со грешки кои не може како такви да бидат одобрени. Прво, како најзначајни, се водев од областите на Националната литература и историјата на јазикот, лингвистички, потоа и од важноста секој литературен правец и претставник да биде јасно разбирлив за лесно совладување на карактеристиките, белезите, разликите и сл.. Уште едно важно за ученикот, не се важни долгите дефиниции, и научни докажувања, туку конкретни примери за идејно-тематски основи, карактеристики, белези, мотиви, симболи и сл. во еден литературен правец и кај секој автор како претставник и поединец. Како практичар, и долгогодишен државен оценувач на Државната матура познати ми се „проблемите“ на кои наидува ученикот (дури и највредните) при одговарање на прашањата, ако не се соодветно и лесно, како и точно, претставени во ракописот. Ученикот пред испитот сам се подготвува од ракописот (се однесува на секој, а и на оној кој има пропусти во наставата), така што колку и добро да одработи наставникот, му останува само добриот ракопис во тој „психолошки момент.“

ШИФРА 013

1. УСОГЛАСЕНОСТ НА СОДРЖИНАТА НА РАКОПИСОТ СО НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Во ракописот со шифра 013, генерално, се претставени содржините од Наставната програма, но има и делови коишто се изместени од редоследот на Наставната програма, што создава конфузија за возраста на учениците и нивно снаоѓање во учењето на содржините (на пр., во делот Собирачи на македонското народно творештво застапен е Константин Миладинов како собирач, и во продолжение е сосема кратко опфатена поетска анализа, а потоа е испуштено да се опфатат (според Програмата) во целост темите и мотивите во поезијата, во делот *Македонската книжевност за време на романтизмот и преродбата* (целото негово поетско творештво е застапено во Матурската програма).

2. ИЗБОР И ПРИКАЗ НА СОДРЖИНИТЕ

Поголем дел од објаснувањата на содржините/поимите во ракописот се оптоварени со информации, како што е во граматичкиот дел, што создава конфузија за возраста на учениците и нивно снаоѓање во учењето на содржините. На тој начин, предвидените резултати од учењето, при поврзување на содржините ќе создадат неснаоѓање, нејасност, и според стандардите за оценување, потешкотии во посакуваната цел за постигнат успех. Ќе наведам само дел од големите грешки во овој ракопис, пред се' на дел од тие што се застапени во Програмата за матура.

За индикаторот *Сите содржини што се преземени од други извори, се соодветно означени и изворите се наведени* (2.2.1), не може да се говори, затоа што НЕМА користена литература, така што некои забелешки и термилошка лексика што не соодвестува со литературната и научната литература се проблем за наставникот и ученикот во однос на точноста.

Што се однесува на делот за делот за Историскиот развој на македонскиот јазик, веднаш се јавува дилема (во: Какви предизвици постоеле?, почнува: Во почетокот на 19 век во Македонија **не постоел заеднички литературен јазик**. Ситуацијата била многу сложена: **...Секојдневно** луѓето употребувале турски зборови поради петвековната турска власт... потоа: во **Прво гледиште**, не е воопшто објаснето „турското влијание“, додека, во Второто гледиште името на еден од Македонистите е погрешно напишано (Ѓорѓи Пулевски, наместо Ѓорѓија). Во овој дел маргинално е и Нема податок колку долго опстојува списанието „Лоза“ (е матурско прашање);

Во „трите најважни става на Мисирков, првиот е добро, но во *Правопис* стои: Македонскиот **правопис да биде фонолошки** (што Не е дозволено во научни трудови, каде е истакнато дека треба да стои **фонетски**); во: Речник и поими, стои: фонолошки правопис – треба фонетски; во Прашања и задачи: 7. Кои **три става** на Мисирков биле најважни за македонскиот литературен јазик? – Досега и во целокупната научна и ракописарска литература тоа се **принципи** и како такви се испитно матурско прашање (што Значи дека ученикот ќе изгуби поени на матура).

Следна Голема грешка, што ќе биде забуна е во делот Фонетика и фонологија, каде нејасно е зошто има такво именување во Гласовните промени на гласовите во македонскиот јазик според звучноста каде стои: „*Најзвучни гласови* (за самогласките); *Најзвучни согласки*, помалку звучни се само од самогласките (за сонантите); *Позвучни само од беззвучните согласки* (за звучните согласки); *Најмалку звучни гласови во македонскиот јазик* (за беззвучните согласки)...“. Сите знаеме дека во „Граматаката на македонскиот јазик“ од Блаже Конески, пишува наједноставно дека се делат на **звучни и беззвучни** (и нејасно е зошто ваква „помош“, ако се земе предвид дека само „така е поставено матурското прашање“). Сепак, одговорноста што ја има наставникот е да го предаде како што е „озаконето“ со кодификацијата на македонскиот јазик (со Решението за македонската државност). Секогаш треба да внимаваме околу ваквите прашања, така што, тоа може усно на час да се објаснува, а овој извадок не' постеува: „*Добро ја знаеме основата на литературниот јазик, тоа значи да НЕ Допуштиме таа да се нарушува, да ја завршнуваме и нашето натамошно јазично творештво да го сообразуваме со неа.*“ („Граматаката на македонскиот јазик“, Блаже Конески). На стр.18 во делот Едначење по звучност, стои: „Во зависност од тоа дали првата согласка е беззвучна или звучна, едначењето по звучност се реализира

како: - **озвучување** – кога **првата безвучна согласка** преминува во својот звучен парник под влијание на следната звучна согласка, и – **обезвучување** – кога **Првата звучна согласка** под влијание на следната, безвучна согласка преминува во својот безвучен парник“, што се Коси со дефинирањето во *Граматаката на Конески*, пишува: ... на **Крајот на зборот** звучните согласки стануваат безвучни...звучна и безвучна согласка во непосреден допир се едначат по звучност...едначењето се врши спрема втората согласка. Се поставува прашањето: **Која дефиниција е Точна**, оваа овде во ракописот, или на Блаже Конески?, и Уште едно прашање: „Како се ‘озвучува’ согласка?“, како и дека „Едначењето се случува НЕСВЕЧНО“(тоа што во Граматаката е напишано „за полесен изговор“); во прашањето бр.6, пишува:„ Дали ...Почесто се Озвучуваат или обезвучуваат“.

И уште една Нејасна грешка во *Интерпункциски знаци* пишува ДВОТОЧКА за две точки, ТРИТОЧКА за три точки, ТОЧКА-ЗАПИРКА за точка и записка; деф.: „ И овој интерпункциски знак кај нас досега беше познат под друг назив – две точки. Со оглед дека станува збор за посебен интерпункциски знак, којшто се пишува поинаку од две точки напишани ЕДНОДОДРУГО, НИЕ ГО КОРИСТИМЕ ТЕРМИНОТ „ДВОТОЧКА“. Двоточката се пишува НАД ДРУГА ТОЧКА во редот“.....ТРИТОЧКАТА се става во Заграда и се изделува со белина од околните зборови“. Затоа што нема Користена литература, не може да се провери, дали се ова официјални граматички термини. Има премногу НЕЈАСНИ термини се’ до делот литература, како: збор може да се нарече Правописен збор...под збор може да се подразбере она што при пишувањето, се става меѓу празен простор...за Неспецијалистот се повеќе зборови, за лингвистот е еден збор со повеќе збороформи....

Во делот од литература, има помалку грешки во споредба со претходните. Во Барокот нема за литературните жанрови, многу кратки извадоци или нема; во Класицизмот има Несоодветно „именување“ на принципите (ги има како прашање на матура), не е објаснето „зошто комедијата е низок стил“; за трагедијата „Сид“од Корнеј има Сериозна забелешка што не е опфатена инфантата (за љубовта и должноста- другото е добро); Треба да се доконкретизира/доработи за лицемерието, лажната набожност, како и интригата, затоа што ова е единствен автор застапен во Програмата за матура, и прашањата се движат токму таму.

Во врска со делот од *Просветителството во литературата* воглаво е опфатено, со некои испуштени информации како за Иван Крилов, несоодветно сатира/иронија).

Некако, со сите ракописи, во „Кандид“ од Волтер, не се добро, или воопшто објаснети оптимизмот и песимизмот; овде е испуштена љубовта со Кунигунда (како причина што нема сословие), го нема и песимистот Мартин, слугата, Елдорадо, Турчинот и неговиот одговор (што би требало и како извадок да се вметне).

Маргинално е и во „Кандид во земјата на чудата“ од Венко Андоновски (еден од најдобрите македонски автори), кој овде треба да се опфати како мотив искористен во посмодернистички дух, и дури тогаш направи споредба. Вака, Нема можност да се сфати и нејасно е , прво немање сижејна линија (извадоците не откриваат никаква философија за „најдобриот свет“ според Панглос, потоа конкретни ликови, места, размислувања и сл., за да се направи точна „детекција“ со Волтеровиот, што е преголем залак за ученици. Прво, треба да се поправи Неточната транскрипција, како и име на лик во „Кандид“ на Волтер (пр. Кинегонда); потоа во прашања за анализа: „Зошто називот ‘метафизико- теолого-космоло-нигологија’ има сатирична функција?“, би требало да биде заменето со иронија.

Следна Грешка е што басните во просветителството се „скратени“ со податоци на период на живеење на Доситеј Обрадовиќ; Нема за ликови во басните, а во прашањата се бара „однесување на ликот и последиците“; Како грешка е и тоа што: во задача и во активност,...што ликот мисли за себе...Како ликот се гледа себеси?“, а ликови во басните (се знае дека се животните) испуштено е објаснувањето (претходно посочено) и треба да се коригира; и, уште испуштени се теоријата на басната, ликовите и алегоричноста, да се опфатат.

Уште една грешка во **националната литература**, прво, е маргиналноста со податоци на претсавниците (таму каде што имаме податоци, а не се искористени- ги нема) и Неточни податоци, како пр.: кај **Крчовски, Пејчиновиќ, Синаитски, Џинот** (само една строфа, нема други извадоци), за **Даскал Камче** е Погрешно е името на местото каде е роден. Овој дел, и другите од национална литература треба да се опфатат Сериозно, прво, да се чуваат, а потоа Тие се во Програмата за матура, и ако во ракопис ги нема (овде Нема „извори“ за користена литература), ученикот нема да одговори на матурскиот испит.

Во европскиот Романтизам, отсутствуваат Потребни информации, за може да се сфатат Пораките на авторите (од пракса учениците Поинаку го сфаќаат овој литер. правец), така што кај Гете, Нема за „вертеризам“ и Мотивите (еден е идеалот на жената, потоа социјалната нееднаквост); кај Шамисо, е маргинално и го Нема каењето и Крајот; кај В. Иго, нема за „Клетници“ (досега само тој роман беше во програма); кај Пушкин, нема за декабристите, маргинално за Онегин, ги Нема Ленски и Олга, ги Нема писмата од Татјана и Онегин (а тие се често застапени во матурскиот дел); несоодветна лексика за лесно разбирање на белезите и карактеристики на Романтизмот); Грешно име на дело, техничка грешка и презиме на Автор („Ајвенхо“, 01831, Лерматов ЈурИевич); за Лермонтов Нема библиографија и Нема за „Демонот“ и „Смртта на поетот“; уште еден автор (за матура), **Е. А. По** кој е биографски е маргинализиран, потоа во *Философијата на композицијата* не е точно опфатено што треба и како се пишува соодносот со тема, не се спомнати други песни, Нема за *Гротески и Арабески*, Никаде ја Нема Ленора, анализата не е соодветна (како што објаснува Самиот автор во *Философијата на композицијата*), а Добро се името на песната и *Украденото писмо*, и потребен е друг извадок за ученикот го разбере).

Следна Голема Грешка е Кај **Ц. Г. Бајрон**, освен другите грешки (непосочена Инвокација), Сосема е Неточна анализата на *Проштаната песна* (со неточни податоци) – прво, со тоа што Двата патника кои го придружуваат Харолд се Споени во Еден (како што е овде именуван) само Пажот; **Треба да стои:** првиот придружник е Пажот и вториот е Слугата, што се Сосема различни, а тоа Не е разграничено ниту во извадоците што се дадени и целосно ГРЕШНО Анализирани, И значи дека матурантот губи повеќе поени. **Вака НЕ МОЖЕ да оди.**

Во делот *Романтизмот кај јужнословенските и балкански народи* има мешање на транскрипцијата и превод: „Ѓулићи“ „Ѓулићи увеоци“ и др..

Кај претставникот на словенечкиот романтизам Ф.Прешерн, преводот за *Сонетен венец* е поинаку од досегашните преводи; има друг сонет и Треба да е Магистрал за да се види Акrostихот, како и тоа дека Недообјаснето за сонетниот венец со фомата на песната (Уште едно матурско прашање кое ги бара формата, бројот, „составување“ на магистралот и кому е посветен). Испуштени се и други претставници од албанската литература (Адем Гајтани), од турската (Фатма А., Лејла С.), грчките поети.

Уште грешки во националната литература, така кај Константин Миладинов има неточни податоци за средбата со Штросмаер дека се сретнува во Хрватска (неточно, се сретнува во Виена); потоа нејасно анализирани стихови од песната; Недостига што друго содржи Зборникот и не е споменат речникот; во овој дел (за Собирачите, каде е маргинално со информации за Зборникот на Миладиновци) не соодветствува анализата, потоа (забелешка), дека во делот каде треба да е застапен со својата поезија Константин М. го Нема; во „запомнете“ нема за учителската дејност на Димитар; следна Голема грешка е направена кај Шапкарев со Неточен податок за бракот со Елисавета Миладинова, каде стои дека **таа му е сестра на Димитар Миладинов (таа му е КЕРКА)**, како и понатаму во задачата штотое дадена: „Која семејна и духовна врска го поврзувала Шапкарев со семејството Миладиновци?“; Кај цепенков нема за мотивот детекција и сл.; кај Григор Прличев има Грешка дека и свршеницата Марија е главен лик, како и тоа дека Рангавис и' дава највисока оценка на „Скендербеј“, потоа во извадокот дека Неда им се обраќа на селаните; некои повторувања и вербализам без конкретни години „која средина на 19 век“ сл.; во расказот „Прошедба“ е маргинална анализата (нема да сфатат што се акцентира во овој историски период); магинално е и за Ѓорѓија Пулевски (а се бараат податоци во прашањата), и многу други забелешки што се недопустливи да бидат објавени.

Медиумска писменост

Ракопис со шифра 013 ги покрива главните јадра: медиумски формати, текст, аудио, видео, инфографик, мултимедијалност, јазикот на медиумите, факти и вредносни судови, стереотипи и говор на омраза. Сепак, пристапот е повеќе учебничко-објаснувачки, а помалку систематски врзан со сите стандарди за оценување.

Сепак, во однос на наставната програма, ракописот не ги покрива доволно клучните компетенции поврзани со критичкото мислење и современата медиумска писменост. Недостасуваат систематска обработка на проверка на факти, анализа на веродостојност на извори, препознавање пристрасност и јасно разграничување меѓу факт и мислење. Исто така, етичките и правните аспекти (авторски права, одговорност, користење извори) се или отсутни или обработени на општо ниво. Отсуствува и јасна структура на резултати од учење, што ја отежнува директната усогласеност со програмските стандарди.

Значаен недостаток е делот за етички и правни аспекти. Иако се спомнуваат медиумска етика и авторски права, недостасува содржина за **правна одговорност при објавување содржини**. Ова е експлицитно барано во програмата (правна одговорност, правни принципи при користење и создавање медиумски содржини).

Недостасува содржина за **проверка на факти и веродостојност**. Недостасува систематска обработка на проверка на извори, разликување кредибилен од некредибилен извор и за дезинформации и лажни вести (како поим и механизам). Има за манипулација, но нема методологија за проверка.

Нецелосен е делот за разликување факти – мислења – пристрасност. Иако се обработуваат вредносен суд и манипулација, недостасува јасна тријада (факти – мислења – пристрасност) и јасни критериуми за нивно препознавање.

Во целина, ракописот со шифра 013 може да се оцени како **делумно усогласен со наставната програма** (во однос на подрачје Медиумска писменост) – со добар теоретски темел, но со значителни празнини во применливите и аналитичките компоненти.

3. ПОВРЗАНОСТ СО УЧЕЊЕТО И ПОУЧУВАЊЕТО

Структурата на ракописот, генерално, ја следи Наставната програма, но има делови коишто, според обемот/краткоста, влијаат врз разбирливоста на содржините за учениците. Некои од задачите за истражување се преобемни, некои кратки, така што, немаат конкретни насоки и крајна цел на учење. Тие не кореспондираат со когнитивните можности на учениците за да им овозможат проширување и пролабочување на знаењата за предметот.

4. ЈАЗИК И СТИЛ

Јазикот во ракописот со шифра 013 се одликува со изразен вербализам и преоптоварена синтакса, што на повеќе места ја намалува јасноста и читливоста на текстот. Често се среќава повторување на исти информации во воведниот и завршниот дел од пасусите, но со различна формулација, без да се додаде нова содржинска вредност. Ова создава впечаток на „развлекување“ на текстот и го отежнува следењето на главната идеја.

Дополнително, речениците се често долги и сложени, со повеќе зависни делови, што не е во согласност со возраста и нивото на учениците за кои е наменет ракописот.

Во поглед на стилот, забележлива е употреба на недоволно прецизна и понекогаш несоодветна лексика, како и т.н. „празни зборови“ – формулации што звучат академски, но не носат јасно значење (на одредени места дури се чини и дека е користена вештачка интелигенција при пишување на текстот). Се јавува и „игра на зборови“, што во учебнички контекст делува како непотребен вербализам и дополнително ја намалува јасноста.

Наместо прецизно дефинирање на поимите, текстот понекогаш се потпира на описни, но не и доволно објаснувачки конструкции.

Правописно-лексичките недоследности претставуваат дополнителен проблем. Се среќаваат зборови како „дистанција“ или „лиценција“ (наместо „дистанца“, „лиценца“). Исто така, постои

недоследност во транскрипцијата на странски имиња и наслови, со мешање на оригинални форми и македонска транскрипција (на пр., „Ѓулићи“ „Ѓулићи увеоци“). Ова укажува на недоволна јазична редакција и потреба од посистематско уредување на јазикот и стилот.

5. ДИЗАЈН

Форматот на ракописот е голем, а употребениот фонт во внатрешноста е со зголемена големина; графичкото решение не е соодветно усогласено со возраста и потребите на учениците. Не е јасно воспоставена хиерархијата на наслови и поднаслови во рамките на лекциите, што ја отежнува ориентацијата. Недостасува баланс меѓу текстуалните и визуелните елементи – присутни се многу малку илустрации, а оние што се вклучени не се во функција на содржината, туку претежно служат за пополнување на празниот простор на страницата. Илустрациите не се насловени, односно немаат придружен текстуален опис, што дополнително ја намалува нивната функционалност. Дел од текстовите се предолги и недоволно структурирани, при што не е јасно означено каде започнува и каде завршува одредена лекција, што ја отежнува навигацијата низ ракописот. (особено во првата тема).

5.1.1 Варијациите во фонтовите и боите не го олеснуваат увидот во структурата на ракописот. Големината на фонтот не е оптимално прилагодена на возраста на учениците. Нема доследност во примената на големината и боите на фонтовите за наслови и поднаслови, поради што нема јасна визуелна хиерархија меѓу различните нивоа на текст.

5.2.1 Графичките елементи и илустрациите во ракописот не ја исполнуваат функцијата на олеснување на увидот во содржината на лекциите. Илустрациите и сликите не се соодветно избрани и **не придонесуваат кон подобро разбирање на материјалот**, туку најчесто имаат општ карактер и служат за пополнување на празниот простор на страницата. Да се земе предвид дека има многу малку слики и илустрации, па во ракописот доминира обемен и „сув“ текст.

5.2.2 **Ниедна илустрација или фотографија во ракописот не е насловена.** Најголем дел од сликите не се логички распоредени и немаат никаква функција или поврзаност со содржините, туку служат за пополнување празнина на страницата, без едукативна вредност.

5.2.3 Графичкото издвојување прашањата и активностите не е доследно, односно на места тие не се разликуваат од основниот текст. (не се знае што е лекција што се прашања или проверка на знаење)

5.3.1 Повеќето слики и фотографии се со јасна резолуција, иако постојат поединечни исклучоци. Сепак, треба да се нагласи дека нивниот број е сосема мал, поради што ракописот остава впечаток на визуелно сиромашен материјал во кој доминира текстот.

5.3.2 Корицата илустративно не упатува посебно на наставниот предмет на којшто се однесува. Нема графички елементи конкретно поврзани со содржините од предметот. Дизајнот е неинвентивен, не пренесува порака, не буди никакви чувства. Таа не е доволно атрактивна и **не ги задоволува основните естетски критериуми**. На рбетот и на задната корица недостасуваат елементарни содржини, како што се наслов, краток опис и слично.

СУМАРНО МИСЛЕЊЕ

Како член на Комисијата за рецензирање на ракописот за ракопис по предметот Македонски јазик и литература за II (втора) година гимназиско образование, сметам дека ракописот за ракопис со шифра 013 **не е усогласен** со содржините на Наставната програма, со резултатите од учењето, со стандардите за оценување, со националните стандарди и со Концепцијата за изработка на ракопис, што го прави овој ракопис **несоодветен** за реализација на образовно-воспитниот процес по предметот Македонски јазик и литература за II (втора) година гимназиско образование за односната целна група, и нема простор за корекција на одредени делови, и **не го предлагам за печатење**.

ШИФРА 014

1. УСОГЛАСЕНОСТ НА СОДРЖИНАТА НА РАКОПИСОТ СО НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Во ракописот за ракопис 014, „генерално“, се претставени содржините од Наставната програма, НО има и поими што се надвор од програмските содржини и стандарди, Како и тоа да НЕДОСТИГА ЕДНА ЦЕЛА ПАРТИЈА: Романтизмот кај другите балкански народи (српскиот, словенечкиот, црногорскиот, бугарскиот, албанскиот, турскиот), како и испуштени национални автори.

2. ИЗБОР И ПРИКАЗ НА СОДРЖИНИТЕ

Поголем дел од објаснувањата на содржините/поимите во ракописот се оптоварени со информации кои не се дел од програмата, но и се изместени од редоследот на Наставната програма, што создава конфузија за возраста на учениците и нивно снаоѓање во учењето на содржините. На тој начин, предвидените резултати од учењето, при поврзување на содржините ќе создадат неснаоѓање, и според стандардите за оценување, потешкотии во посакуваната цел за постигнат успех. Ќе наведам само дел од големите грешки во овој ракопис.

Во *Историски развој на македонскиот јазик. Македонскиот јазик во 19 век*, уште на самиот почеток, како „голема“ забелешка е едно од двете гледишта за оформување македонски литературен јазик каде стои: „... врз поширока дијалектна (македонско-бугарска) основа“, „Така, Џинот се приближува до идејата за оформување на еден заеднички ‘среден македонско-бугарски јазик’, која доаѓа до израз кон крајот на педесеттите години, преку залогбите на Партениј Зографски.“; како и во прашањето бр.3 се бара од ученикот да одговори: „Дали создавањето ‘среден македонско-бугарски јазик’ би било трајно решение? Поткрепи го мислењето со аргументи!“.

Сметам, дека Воопшто не треба да се коментира ваквата „констатација“, туку да се замислиме, од каков карактер (удар) се за Најгорливата Македонска „тема-болка“ и нешто што дава простор, и НЕ СМЕЕ да стои, на и така вечната тема која се користи од соседот. Во литературата што ни е достапна пишува „дека некои од преродбениците се залагаат за еден заеднички јазик ‘македонско-српско-бугарски (како пример го земаат преходно споениот српскохрватски), но Не и дека Џинот се залага **Како што е во овој ракопис**. И, колку е ТОЧНО наведеното, затоа што кај Харалампие Поленаковиќ („Страници од македонската книжевност“) се наоѓаат Други податоци дека СЕ ЗАЛАГА ЗА НАРОДНИОТ ЈАЗИК, и „неговиот јазик е полн со србизми, со облици земени од српскиот јазик, со српски зборови: „...Јазикот на Ј.Х.Константинов Џинот во оваа стихотворба („Горка чаша књаз Лазара...“) – а истото важи и за другите негови творби, дописи, писма – покрај ОСНОВАТА – ВЕЛЕШКИОТ ГОВОР, полн е со разни јазични примеси од црковнословенизми, од српскиот, рускиот и бугарскиот јазик.“.

Во Лексикологијата (не се издвоени/наброени хомоними, синоними...за некои има предолг текст, некои сосема кратко (пр. неологизми); Несоодветен е насловот - Турски зборови (наместо турцизми) и Црковнословенски зборови (наместо црковнословенизми).

Делот: *Слушање, Читање и Пишување, и Изразување* – е несреден.

Во врска со подрачјето Литература, Изразување и Творење – Во барокот, дел од објаснувањата на содржините/поимите во ракописот се оптоварени со информации кои не се дел од програмата, непотребни историски и други контексти, како и несоодветни илустрации. Добро се наброени жанровите, но има само еден пример, потоа за поетесата Елена Пренцова има само биографија, без пример што се бара во Програмата.

Уште една Голема грешка има во Класицизмот (кој е преобеман и неразбирлив за принципите) каде трагедијата „Сид“ е „определена“ како трагикомедија, што е точно, но според тогашните класификации (барем да е дообјаснето); потоа Неточно е дадено за „воспитувачките на Инфантата, и во шематскиот приказ пред Химена во облаче стои „кралска ќерка“. Друга Голема грешка е кај Молиер каде нема за кој вид е комедијата „Тартиф“, извадоците не се во врска со лицемерието,

Така Што од прикажаното овде ученикот НЕМА да може да одговори на прашањата од матурскиот испит. (НЕПРОСТЛИВО е што Молиер е Единствениот Претставник од Класицизмот). Неточни имиња на ликови има и во „Кандид“ на Волтер (пр. Кинегонда); Неточно е и дека делото е сатира; во прашањата се бара дискусија за лик кој воопшто го нема во содржината... така што, сметам дека не е како треба објаснета сижејната линија за да може ученик да сфати „философската“ димензија на ова дело. Што се однесува за „Кандид во земјата на чудата“ од Венко Андоновски (еден од најдобрите наши автори во современата литература) целосно е неповрзано и нејасно, прво содржинскиот дел, потоа мотивот како извор, за да се направи точна споредба. Извадокот што е, сметам дека Воопшто не треба да стои (не е соодветен, се „маркира“ нешто што не е основа и мотив во постмодернистички дух), туку треба друг. Истото се однесува и за прашањето на стр. 181, така што Овде Не е одговорено, и е Неточно.

Едно од омилените четива (басната со алегоријата) во Просветителството, е без примери и без баснописецот Доситеј Обрадовиќ.

Како Голема грешка за нашата национална литература, направена е и за Кирил Пејчиновиќ: ги нема делата, го нема епитафот. истото е и со Јоаким Крчовски, без објаснувања, една измешаност која е нејасна; НЕМА за Џинот, Теодосија, Даскал Камче...

За романтичарскиот Вертер, како и за Гете, испуштени и неточни податоци (точно каде е роден; Неточно дека „Вертер ја напушта Лота кога ќе умре мајка и“), нема дека е епистоларен роман, нејасни прашања...; За Хофман е целосно од рецензијата на Влада Урошевиќ; Додека кај Шамисо „има гавол“ Наместо „човек во сиво“, па еднаш е новела, еднаш е роман... И Виктор Иго „Нема заслужено“ да му се напише биографија (стр.206, нема) и ги Нема и „Клетници“... И Пушкин, не поминува подобро, а неговиот Онегин овде „ужива“ на село и подоцна се вљубува во Татјана (а ученикот треба да одговори на прашања што се во матурската програма).

Џ. Г. Бајрон со „Харолд“ патува, не „странствува“, туку во овој ракопис „се бори за слобода и бара лична среќа“, Наместо да е незадоволен од ... и „бара друго место каде ќе најде слободен и среќен народ, а не ропство и стеги“. Вака поставено делува „како да не се разбрани“ одликите на романтизмот и романтичарскиот јунак, што се надополнува со прашањето: „Слобода, природа, самота – тоа се моите закони“ (ако не се објасни како треба „се дозволува да правам што сакам“). Во матурската програма се дадени и да се набројат другите патувања со посебна анализа на Прошталната песна (ја нема инвокацијата; ако се прочита ќе се сретне и Македонецот, но и не е важно); Неточно и кај Е. А. По е тоа дека „татко му го напушта нивното семејство“ и неточна е анализата на неговиот „Гарван“ (во насловот тука е Гавран) според *Философијата на композицијата*; неточен и насловот на „Падот на куќата Ашер“ (тука е Ешер)...

Уште Поголема грешка е кај Нашите Димитар и Константин Миладинови; така, кај Димитар даден е Грешно Датумот на смртта (стои 11 јануари, а е 23-ти), а брат му Константин нема „заслужено“ Ништо биографско, како учител, како собирач, собирачка дејност (вкупно има 12 реда + 3,5 реда за анализа на творештвото), и да Нагласам дека Сите песни се во матурската програма, и се’ што е поврзано и со Зборникот. Жално е и што прашањата се Несоодветни (пр. За кого Бисера го ниже бисерот и подготвува дарови?).

Понатаму, продолжува „кратењето“ во *Романтизмот и културната преродба во Македонија и за Собирачите*, Ништо за Димитар Миладинов, само каде е објавен Зборникот и наброено што содржи; исто и за (нашиот дедо) Марко Цепенков кој овде го Нема Силјан Штркот, а Шапкарев не е дури напишан (камоли дека има Зборник).

За Другите забелешки нема веќе простор.

Медиумска писменост

Во однос на наставната програма, ракописот покажува сериозни недостатоци. Не се експлицитно наведени резултати од учење, ниту постои јасна поврзаност меѓу содржините и очекуваните компетенции. Клучни области како проверка на факти, анализа на извори, медиумска пристрасност, етички и правни принципи, како и создавање медиумски содржини, се или целосно

изоставени или обработени површно. Дополнително, поимите како говор на омраза, стереотипи и манипулација не се доволно разработени во насока на критичка анализа и општествен контекст. Ракопис со шифра 014 обработува дел од предвидените содржини, но делува фрагментарно: има дефиниции и активности за медиумски формати, поткаст, видео, аудиосодржина, инфографик и јазик на медиумите, но не се гледа целосна и јасна покриеност на сите резултати, особено етичко-правните аспекти, авторските права, проверката на факти и создавањето оригинална медиумска содржина.

Етички и правни принципи се речиси отсутни. Недостасува за медиумска етика како систем, авторски права, приватност и за одговорност.

Не е доволно разработен делот за Говор на омраза. Се спомнува, но нема јасни критериуми, разлика меѓу навреда и говор на омраза, нема правен контекст.

Недоволна длабочина на стереотипи. Има примери, но недостасува анализа на ефектите врз општеството и на дискриминација, како и поврзување со медиумска моќ.

Воопшто нема ништо за проверка на факти, извори и веродостојност.

Не е обработена разлика меѓу факт и мислење, објективност и пристрасност, што претставува сериозен пропуст во критичко мислење. Манипулација е само делумно обработена (има примери, но нема типологија, селекција, емоционален јазик, дезинформација, нема систем).

Кај Создавање медиумски содржини има задачи, но нема модел на продукција, цел/публика/порака, критериуми за успешност...

Недостасуваат клучни поими: платформа (како концепт), продукција, перцепција (како теоретски поим), пристрасност, правна одговорност, критичко читање...

Нема јасна прогресија на знаење, оди од пример на задача, но нема јасна концептуална структура и логичен развој на компетенции.

Како резултат на тоа, ракописот со шифра 014 **не обезбедува доволна поддршка** за развој на критичка медиумска писменост кај учениците и може да се оцени како недоволно усогласен со наставната програма.

3. ПОВРЗАНОСТ СО УЧЕЊЕТО И ПОУЧУВАЊЕТО

Структурата на ракописот, генерално, ја следи Наставната програма, но има делови коишто, според обемот/краткоста, влијаат врз разбирливоста на содржините за учениците. Некои од задачите за истражување се преобемни, некои кратки, така што, немаат конкретни насоки и крајна цел на учење. Тие не кореспондираат со когнитивните можности на учениците за да им овозможат проширување и продлабочување на знаењата за предметот.

4. ЈАЗИК И СТИЛ

Јазикот во ракописот 014 е поедноставен во споредба со ракописот 013, но се соочува со сериозни проблеми во точноста и јазичната доследност. Забележливи се грешки во транскрипцијата на туѓи имиња (на пр., „Ивановиќ/Иванович“, „Григоровиќ/Григорович“ итн.), што укажува на недоволно стандардизирана јазична норма, но и на непознавање на правилата за транскрипција; низ ракописот има спојување на зборови, без белина меѓу нив.

Овие недоследности не се само технички пропуст, туку имаат и образовни импликации, бидејќи учениците не добиваат јасен модел за правилна употреба.

Синтаксата на одредени места е проблематична, со неправилни или нефункционални реченични конструкции што ја нарушуваат логичката поврзаност на мислата. Во некои делови, речениците се или премногу едноставни и недоволно развиени, или пак нејасно формулирани, што ја намалува прецизноста на објаснувањето. Дополнително, се забележува и недоследност во терминологијата

Иако стилот е генерално попростапен и помалку оптоварен од оној во ракописот 013, овие јазични слабости – особено во правописот, терминологијата и синтаксата – значително го намалуваат квалитетот на текстот. За учебнички материјал, каде јазикот има и нормативна функција, ваквите недоследности претставуваат сериозен недостаток и бараат темелна лекторска и редакторска интервенција.

5. ДИЗАЈН

Графичкото обликување главно обезбедува прегледност на структурата на ракописот и лекциите, но не во целост и на самите содржини. Забележливи се повеќе недостатоци – недостасува доследна пагинација (бројеви на страниците), илустрациите не се во функција на содржината туку претежно пополнуваат празнини, на одредени места текстот е поставен врз илустрации што ја намалува неговата читливост, проредот не е конзистентен, а општата естетика е на незадоволително ниво. Корицата е неатрактивна, и очигледно е изработена со помош на вештачка интелигенција. Првата (внатрешната насловна) страница воопшто не кореспондира со наставниот предмет ниту со внатрешноста на ракописот (има бројки и маркери, како да е за математика). Насловите во содржината не даваат слика за структурата на ракописот (што е наслов, што поднаслов – не се знае, сè е на исто ниво).

5.1.1 Варијациите во фонтовите и боите придонесуваат за полесен увид во структурата на ракописот – тие се соодветно избрани, со соодветна големина, и генерално добар проред (простор меѓу редовите). Сепак, нивната примена не е доследна низ целиот ракопис. На одредени места текстот е вметнат преку слика, што **значително ја намалува неговата читливост**. (излегува од рамка...)

5.2.1 Графичките елементи и илустрациите во ракописот не ја исполнуваат функцијата на олеснување на увидот во содржината на лекциите. Илустрациите и сликите не се соодветно избрани и **не придонесуваат кон подобро разбирање на материјалот**, туку најчесто имаат општ карактер и служат за пополнување на празниот простор на страницата. (вакви има многу примери – каде и да отвориш) Дополнително, тие стилски се неусогласени. (има и фотографии, и илустрации, и цртежи во различен стил..)

5.2.2 Илустрациите во ракописот не се соодветно насловени, не се јасно визуелно одвоени од текстот и не се логички распоредени во рамките на лекцијата. (вакви има многу примери – каде и да отвориш)

5.2.3 Во дел од лекциите, прашањата и активностите за учениците не се логички структурирани, а вежбите не се јасно графички издвоени.

5.3.1 Сите слики и фотографии се со соодветна и јасна резолуција. Но се стилски неусогласени, а некои се и деформирани.

5.3.2 Корицата на прв поглед асоцира на наставниот предмет на кој се однесува, но употребените визуелни елементи не се најсоодветно избрани (ноти, статуа од антички период, и сл.). Таа не е доволно атрактивна и **не ги задоволува основните естетски критериуми**. Визуелното решение очигледно е генерирано со помош на вештачка интелигенција. На рбетот и на задната корица недостасуваат елементарни содржини, како што се наслов, краток опис и слично.

СУМАРНО МИСЛЕЊЕ

Како член на Комисијата за рецензирање на ракописот за ракопис по предметот Македонски јазик и литература за II (втора) година гимназиско образование, сметам дека ракописот за ракопис со шифра 014 **не е усогласен** со содржините на Наставната програма, со резултатите од учењето, со стандардите за оценување, со националните стандарди и со *Концепцијата за изработка на ракопис*, што го прави овој ракопис **несоодветен** за реализација на образовно-воспитниот процес по предметот Македонски јазик и литература за II (втора) година гимназиско образование за односната целна група, и **не го предлагам за печатење**.

ШИФРА 015

1. УСОГЛАСЕНОСТ НА СОДРЖИНАТА НА РАКОПИСОТ СО НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Ракописот е изработен според односната наставна програма од Бирото за развој на образованието од 2025 г., така што констатирам дека се претставени сите содржини застапени во програмата. Содржините на ракописот се распоредени во главни теми, а секоја тема е структурирана во помали наставни единици.

2. ИЗБОР И ПРИКАЗ НА СОДРЖИНИТЕ

Приказот на содржините во ракописот е во вид на лекции и нивни наслови. Лекциите се насловени во согласност со содржините дадени во наставната програма и се распоредени по истиот редослед. Обемот и сложеноста на претставените содржини, главно, соодветствуваат на програмата. Во ракописот се презентирани точни, современи, научно засновани и релевантни сознанија. Сите тие се претставени со стручни објаснувања сообразни на возраста. Нивото на тежина и сложеност на содржините во ракописот соодветствува на барањата на Наставната програма и на нивото на когнитивниот развој на учениците. Сепак, во однос на прикажаните содржини од ракописот за ракопис, изделувам и неколку забелешки и потребно е мало дополнување, така што овој ракопис биде потполн.

Така, како дополнување, треба да се направи во делот од Просветителството да се среди редоследот на авторите (Волтер да е пред Доситеј О.); Грешка што треба да се дополни пропуштено во „Кандид во земјата на чудата“ од Венко Андоновски (еден од најдобрите современи автори) со тоа што се бара во програма (има само еден извадок) а Испуштени се библиографски податоци за авторот (недопустливо) и анализата да дополни со уште барем еден извадок, така што од понуденото Не може да се сфати од кого е извадокот; да се дополни за теоријата на басната; да се објасни сонетниот венец и акростихот; да се дополни Философијата на композицијата и поправи насловот на песната „Гарванот“ од Е. А. По.

Медиумска писменост

Ракопис со шифра 015 целосно ја следи програмата: има вовед во темата, јасно наведени резултати од учењето, обработка на медиумски формати, јазикот и медиумите, стереотипи, говор на омраза, пристрасност, манипулација, проверка на факти и создавање содржина. Резултатите на почетокот се речиси директно преземени од програмата.

Ракописот со шифра 015 покажува највисоко ниво на усогласеност со наставната програма за „Медиумска писменост“. Содржините се систематски организирани и директно поврзани со резултатите од учење, кои се јасно формулирани и поставени на почетокот на темата. Ракописот ги опфаќа сите клучни поими и области: медиумски формати, медиумски јазик, перцепција, манипулација, стереотипи, говор на омраза, пристрасност, како и современи аспекти како дезинформации, проверка на факти и критичка анализа на извори.

Особено значајно е тоа што ракописот не се задржува само на теоретско ниво, туку вклучува и развој на практични компетенции, како создавање медиумски содржини, аргументирано изразување и критичко читање. Дополнително, се обработуваат етичките и правните аспекти на медиумите, што е во согласност со барањата на програмата.

Во целина, ракописот со шифра 015 може да се оцени како најцелосно усогласен со наставната програма и најсоодветен за развој на современа медиумска писменост кај учениците.

3. ПОВРЗАНОСТ СО УЧЕЊЕТО И ПОУЧУВАЊЕТО

Ракописот на ракописот овозможува самостојно учење на содржините предвидени во Наставната програма за II година гимназиско образование. Нивото на тежината на наставните содржини и на вежбите во ракописот е во согласност со барањата на Наставната програма.

Ракописот е читлив и лесно разбирлив, така што учениците имаат предизвик да истражуваат, да

анализираат, да изработуваат презентации, да ги прошират своите знаења, што, всушност, дава можност за поголема интерактивност меѓу ракописот и ученикот.

4. ЈАЗИК И СТИЛ

Ракописот со шифра 015 се одликува со висок јазичен и стилски квалитет. Јазикот е стандарден, граматички и правописно доследен, без забележливи отстапувања или недоследности. Речениците се јасно структурирани, со соодветна должина и логична поврзаност, што овозможува лесно следење на содржината и постепено градење на знаењето.

Стилот на пишување е разбирлив, прецизен и прилагоден на возраста на учениците. Поимите се објаснети јасно и недвосмислено, без непотребен вербализам или „празни“ формулации. Терминологијата е конзистентна и употребена во функција на разбирањето, а текстот успешно комбинира информативност со пристапност. Ова придонесува учениците полесно да ги усвојат сложените концепти од медиумската писменост.

Во целина, ракописот со шифра 015 претставува пример за добро јазично и стилско уредување во учебничка литература. Јасноста, концизноста и доследноста го прават соодветен како модел за правилна јазична употреба, што е особено важно во наставниот процес.

5. ДИЗАЈН

Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржините на ракописот. Секоја лекција е јасно структурирана со препознатливи сегменти, кои се визуелно издвоени, логички поврзани и доследни (убаво и јасно издвоени наслови и поднаслови, рубрики како: Научи повеќе, Запомни, Прашања и задачи, Истражи, табели, рамки, издвоени примери од литературата, итн..). Илустрациите се функционално вклучени, го поддржуваат текстот и го насочуваат вниманието кон клучните поими, без да го нарушуваат текот на читањето. Пагинацијата (означувањето на редните броеви на страниците) е уредна и доследна, а распореденоста на текстот и графичките елементи е балансирана (текстот не е преоптеретен со слики, што е важно за предметот/книжевност, каде треба да доминира текст, и е соодветно за возраста на учениците – 16-17 год).

Овој ракопис се издвојува од останатите по својот дизајн. И надворешниот и внатрешниот изглед на ракописот задоволуваат високи естетски стандарди. Тој е добро осмислен, складен, одговара на наставните содржини од ракописот, а изборот на бои и графички елементи будат чувство на културна и национална припадност. Дизајнот е атрактивен, функционален и е прилагоден на возраста на учениците, со што дополнително ја зголемува мотивацијата за учење и ангажманот при користење на ракописот.

5.1.1 Варијациите во фонтовите и боите значително го олеснуваат увидот во структурата на ракописот. Фонтовите се внимателно избрани, соодветни за возраста на учениците, и се доследно применети во целиот ракопис. Јасно се разграничени различните нивоа на текст (наслови, поднаслови, основен текст, дополнителни информации), што овозможува брза ориентација и јасна прегледност. Големината на фонтот, проредот и контрастот меѓу боите се соодветни за возраста на учениците и придонесуваат за висока читливост и визуелна јасност.

5.2.1 Во сите лекции доследно се користат соодветни графички елементи (на пр., варијации во фонтовите и боите, симболите за означување, рамки за текстови) кои го олеснуваат увидот во структурата и содржината на лекциите. Овие елементи се функционално поставени и служат за издвојување на клучните делови од лекцијата, како што се дефиниции, примери, задачи и заклучоци. Со нивната конзистентна примена се создава препознатлив систем на визуелно препознавање, што им помага на учениците многу лесно да ги следат наставните содржини и да ги разберат.

5.2.2 Сите илустрации во ракописот, без исклучок, се посебно насловени, визуелно одделени од текстот и логички распоредени во лекцијата. Илустрациите се поставени на соодветни места во корелација со текстот и никаде нема преклопување на илустрациите со текст, со што се обезбедува јасност и прегледност на страницата. Тоа придонесува за подобро разбирање на содржината.

5.2.3 Во сите лекции, доследно и без исклучок, прашањата и активностите за учениците се посебно графички обликувани и логички распоредени. Тие се јасно издвоени од основниот текст преку употреба на рамки, боја или други визуелни средства, што ја зголемува нивната видливост и пристапност. Распоредот е осмислен така што природно го следи текот на лекцијата, што овозможува постепено проверување на знаењата и активирање на учениците во процесот на учење.

5.3.1 Сите слики и фотографии се со јасна резолуција и се употребени чисто, јасно и соодветно. (нема преклопување со текст или со други графички елементи, сè се чита убаво, има јасни рамки на боксовите...)

5.3.2 Графичките елементи и илустрациите на корицата упатуваат на наставниот предмет на којшто се однесува и на содржините според наставната програма за овој предмет (К. Миладинов, Лоза, Т'га за југ). Корицата е атрактивна, а избраните бои и визуелните елементи будат чувство на културна и национална припадност. Со ликот на Константин Миладинов во фокусот се поттикнува интересот кај учениците за македонската книжевна традиција и нејзините значајни претставници. Присуството на ракописен текст, кој асоцира на песната „Т'га за југ“ и списанието „Лоза“, дополнително ја зајакнуваат врската со литературното наследство и ја нагласуваат емоционалната и симболичка димензија на наставниот предмет.

Корицата е на високо естетско ниво. Дизајнот е складен, добро осмислен. На рбетот на корицата има наслов, а на позадината има текст со краток опис за ракописот.

СУМАРНО МИСЛЕЊЕ

Како член на Комисијата за рецензирање на ракописот за ракопис по предметот Македонски јазик и литература за II (втора) година гимназиско образование, сметам дека **ракописот за ракопис со шифра 015 е усогласен** со содржините на Наставната програма, со резултатите од учењето, со стандардите за оценување, со националните стандарди и со Концепцијата за изработка на ракопис, што го прави овој ракопис **соодветен** за реализација на образовно-воспитниот процес по предметот Македонски јазик и литература за II (втора) година гимназиско образование за односната целна група и **го предлагам за печатење**.

Скопје, 4.5.2026

Со почит,
Роска Јовановиќ
СУГС Гимназија „Раде Јовчевски-
Корчагин“, Скопје

456

Примено:	04-05-2026		
Број:	Број:	Пилот:	Вредност:
26-456/5		Shtojcë:	Vlerë:

Образец за индивидуално вреднување на учебникот

(го пополнува секој член на рецензентската комисија одделно и независно од другите членови)

Вреднување на приложениот учебник со шифра 013

по наставниот предмет Македонски јазик и литература

за 11 (Ведо) одд./год. од гимназиско образование

Подрачје 1: УСОГЛАСЕНОСТ СО НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ		
стандард	индикатор	поени
1.1. Учебникот ги следи темите/подрачјата/модуларните единици предвидени со наставната програма.	1.1.1	4
	1.1.2	1
1.2. Учебникот ја следи наставната програма во поглед на застапеноста на предвидените цели/резултатите од учењето.	1.2.1	1
	1.2.2	4
1.3. Поимите предвидени со наставната програма се вклучени во учебникот.	1.3.1	1
Подрачје 2: ИЗБОР И ПРИКАЗ НА СОДРЖИНИТЕ		
стандард	индикатор	поени
2.1. Лекциите во учебникот се презентирани на начин кој олеснува да се увиди што е тоа што учениците треба да го научат, од аспект на цели/ очекувани резултати и наставни содржини.	2.1.1	3
	2.1.2	3
2.2. Во учебникот се презентирани точни, современи, научно засновани и релевантни сознанија.	2.2.1	1
	2.2.2	2
2.3. Примерите и илустрациите во учебникот се во функција на наставните содржини и се прилагодени на учениците.	2.3.1	2
	2.3.2	2
	2.3.3	2
2.4. Нивото на тежина на содржините во учебникот соодветствува на барањата на наставната програма и на нивото на когнитивниот развој на учениците.	2.4.1	2
	2.4.2	2
Доколку учебникот е релевантен:		
2.5. Учебникот не развива и поддржува стереотипи и предрасуди, туку промовира еднаквост и почитување на различности по сите основи.	2.5.1	4
	2.5.2	1
	2.5.3	4
	2.5.4	1
2.6. Содржините и активностите во учебникот го одразуваат	2.6.1	1

мултиетничниот состав на државата, промовираат почитување на сите етнички заедници во државата и ја поддржуваат меѓуетничката интеграција.	2.6.2	4
Подрачје 3: ПОВРЗАНОСТ СО УЧЕЊЕТО И ПОУЧУВАЊЕТО		
стандард	индикатор	поени
3.1. Учебникот е структуриран и организиран така да овозможува прегледност и го олеснува користењето.	3.1.1	2
	3.1.2	2
3.2. Учебникот е напишан така што им овозможува на учениците сами да учат од него.	3.2.1	2
	3.2.2	3
	3.2.3	2
	3.2.4	2
	3.2.5	3
	3.2.6	2
3.3. Учебникот ги поттикнува учениците со различни предзнаења да ги прошируваат и продлабочуваат знаењата од предметот.	3.3.1	2
	3.3.2	2
Подрачје 4: ЈАЗИК И СТИЛ		
стандард	индикатор	поени
4.1. Јазикот и стилот на кој е напишан учебникот го олеснува разбирањето на содржините.	4.1.1	3
	4.1.2	2
	4.1.3	2
4.2. Учебникот ги почитува јазичните и правописните норми на јазикот на кој е напишан.	4.2.1	3
Подрачје 3: ДИЗАЈН		
стандард	индикатор	поени
5.1. Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржините на учебникот.	5.1.1	2
5.2. Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржината на лекциите.	5.2.1	1
	5.2.2	1
	5.2.3	1
5.3. Надворешниот и внатрешниот изглед на учебникот задоволува естетски стандарди.	5.3.1	2
	5.3.2	1

Член на комисија:

Име и презиме:

Роска Јовановиќ

Потпис:

R. Jovanovska

Дата на потпишување: 4.5.2026

Примено:	04-05-2026		
Регистар:	Број:	Прилог:	Вредност:
Org. Edin. Njesia Org.	Numer:	Shtojcë:	Vlerë:
26-456/6			

Образец за индивидуално вреднување на учебникот

(го пополнува секој член на рецензентската комисија одделно и независно од другите членови)

Вреднување на приложениот учебник со шифра 044

по наставниот предмет Македонски јазик и литература

за 11 (Второ) одд./год. од Гимназиско образование образование

Подрачје 1: УСОГЛАСЕНОСТ СО НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ		
стандард	индикатор	поени
1.1. Учебникот ги следи темите/подрачјата/модуларните единици предвидени со наставната програма.	1.1.1	1
	1.1.2	1
1.2. Учебникот ја следи наставната програма во поглед на застапеноста на предвидените цели/резултатите од учењето.	1.2.1	1
	1.2.2	1
1.3. Поимите предвидени со наставната програма се вклучени во учебникот.	1.3.1	1
Подрачје 2: ИЗБОР И ПРИКАЗ НА СОДРЖИНИТЕ		
стандард	индикатор	поени
2.1. Лекциите во учебникот се презентирани на начин кој олеснува да се увиди што е тоа што учениците треба да го научат, од аспект на цели/ очекувани резултати и наставни содржини.	2.1.1	2
	2.1.2	2
2.2. Во учебникот се презентирани точни, современи, научно засновани и релевантни сознанија.	2.2.1	2
	2.2.2	2
2.3. Примерите и илустрациите во учебникот се во функција на наставните содржини и се прилагодени на учениците.	2.3.1	3
	2.3.2	3
	2.3.3	2
2.4. Нивото на тежина на содржините во учебникот соодветствува на барањата на наставната програма и на нивото на когнитивниот развој на учениците.	2.4.1	2
	2.4.2	2
Доколку учебникот е релевантен:		
2.5. Учебникот не развива и поддржува стереотипи и предрасуди, туку промовира еднаквост и почитување на различности по сите основи.	2.5.1	4
	2.5.2	1
	2.5.3	1
	2.5.4	4
2.6. Содржините и активностите во учебникот го одразуваат	2.6.1	4

мултиетничниот состав на државата, промовираат почитување на сите етнички заедници во државата и ја поддржуваат меѓуетничката интеграција.	2.6.2	1
Подрачје 3: ПОВРЗАНОСТ СО УЧЕЊЕТО И ПОУЧУВАЊЕТО		
стандард	индикатор	поени
3.1. Учебникот е структуриран и организиран така да овозможува прегледност и го олеснува користењето.	3.1.1	2
	3.1.2	2
3.2. Учебникот е напишан така што им овозможува на учениците сами да учат од него.	3.2.1	3
	3.2.2	3
	3.2.3	2
	3.2.4	3
	3.2.5	2
	3.2.6	2
3.3. Учебникот ги поттикнува учениците со различни предзнаења да ги прошируваат и продлабочуваат знаењата од предметот.	3.3.1	2
	3.3.2	2
Подрачје 4: ЈАЗИК И СТИЛ		
стандард	индикатор	поени
4.1. Јазикот и стилот на кој е напишан учебникот го олеснува разбирањето на содржините.	4.1.1	3
	4.1.2	2
	4.1.3	2
4.2. Учебникот ги почитува јазичните и правописните норми на јазикот на кој е напишан.	4.2.1	3
Подрачје 5: ДИЗАЈН		
стандард	индикатор	поени
5.1. Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржините на учебникот.	5.1.1	2
5.2. Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржината на лекциите.	5.2.1	1
	5.2.2	1
	5.2.3	2
5.3. Надворешниот и внатрешниот изглед на учебникот задоволува естетски стандарди.	5.3.1	3
	5.3.2	1

Член на комисија:

Име и презиме:

Роско Јовановски

Потпис:

R. Jovanovski

Дата на потпишување:

4.5.2026

Примено: Pranuar:			
04-05-2026			
Орг. Един. Njësia Org.	Број: Numër:	Прилог: Shtojcë:	Вредност: Vlerë:
26	456	7	

Образец за индивидуално вреднување на учебникот

(го пополнува секој член на рецензентската комисија одделно и независно од другите членови)

Вреднување на приложениот учебник со шифра 015

по наставниот предмет Македонски јазик и литература

за II (втор) одд./год. од гимназиско образование

Подрачје 1: УСОГЛАСЕНОСТ СО НАСТАВНИТЕ ПРОГРАМИ		
стандард	индикатор	поени
1.1. Учебникот ги следи темите/подрачјата/модуларните единици предвидени со наставната програма.	1.1.1	4
	1.1.2	4
1.2. Учебникот ја следи наставната програма во поглед на застапеноста на предвидените цели/резултатите од учењето.	1.2.1	4
	1.2.2	4
1.3. Поимите предвидени со наставната програма се вклучени во учебникот.	1.3.1	4
Подрачје 2: ИЗБОР И ПРИКАЗ НА СОДРЖИНИТЕ		
стандард	индикатор	поени
2.1. Лекциите во учебникот се презентирани на начин кој олеснува да се увиди што е тоа што учениците треба да го научат, од аспект на цели/очекувани резултати и наставни содржини.	2.1.1	4
	2.1.2	4
2.2. Во учебникот се презентирани точни, современи, научно засновани и релевантни сознанија.	2.2.1	4
	2.2.2	4
2.3. Примерите и илустрациите во учебникот се во функција на наставните содржини и се прилагодени на учениците.	2.3.1	4
	2.3.2	4
	2.3.3	4
2.4. Нивото на тежина на содржините во учебникот соодветствува на барањата на наставната програма и на нивото на когнитивниот развој на учениците.	2.4.1	4
	2.4.2	4
Доколку учебникот е релевантен:		
2.5. Учебникот не развива и поддржува стереотипи и предрасуди, туку промовира еднаквост и почитување на различности по сите основи.	2.5.1	4
	2.5.2	4
	2.5.3	4
	2.5.4	4
2.6. Содржините и активностите во учебникот го одразуваат	2.6.1	4

мултиетничниот состав на државата, промовираат почитување на сите етнички заедници во државата и ја поддржуваат меѓуетничката интеграција.		2.6.2	4
Подрачје 3: ПОВРЗАНОСТ СО УЧЕЊЕТО И ПОУЧУВАЊЕТО			
стандард		индикатор	поени
3.1. Учебникот е структуриран и организиран така да овозможува прегледност и го олеснува користењето.		3.1.1	4
		3.1.2	4
3.2. Учебникот е напишан така што им овозможува на учениците сами да учат од него.		3.2.1	4
		3.2.2	4
		3.2.3	4
		3.2.4	4
		3.2.5	4
		3.2.6	4
3.3. Учебникот ги поттикнува учениците со различни предзнаења да ги прошируваат и продлабочуваат знаењата од предметот.		3.3.1	4
		3.3.2	4
Подрачје 4: ЈАЗИК И СТИЛ			
стандард		индикатор	поени
4.1. Јазикот и стилот на кој е напишан учебникот го олеснува разбирањето на содржините.		4.1.1	4
		4.1.2	4
		4.1.3	4
4.2. Учебникот ги почитува јазичните и правописните норми на јазикот на кој е напишан.		4.2.1	4
Подрачје 3: ДИЗАЈН			
стандард		индикатор	поени
5.1. Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржините на учебникот.		5.1.1	4
5.2. Графичкото обликување обезбедува целосна прегледност на структурата и содржината на лекциите.		5.2.1	4
		5.2.2	4
		5.2.3	4
5.3. Надворешниот и внатрешниот изглед на учебникот задоволува естетски стандарди.		5.3.1	4
		5.3.2	4

Член на комисија:

Име и презиме:

Роска Јовановиќ

Потпис:

T. Jovanovic

Дата на потпишување: 4.5.2026